

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלונית נ' ישראל

לפני הרכב כבוד השופטים:
רון שפירא, נשיא [אב"ד]
בטינה טאובר
עדי חן-ברק

המערערת פלונית
ע"י ב"כ עו"ד אוריאן בן מוחה מוצפי

נגד

המשיבה מדינת ישראל

פסק דין גירסה מותרת לפרסום

ערעור על גזר דינו של בימ"ש השלום בחיפה (כב' השופטת טל תדמור זמיר) מיום 2.8.20, בתיק ת"פ 5048-05-19 במסגרתו הוטל על המערערת, בין היתר, צו הגבלה לפי סעיף 17(ו) לחוק צער בעלי חיים התשכ"ד-1994 (להלן: "חוק צער בעלי חיים"); ונקבע כי היא תורשה להחזיק בדירתה כלב אחד בלבד למשך 3 שנים.

הערעור נסב על צו ההגבלה בלבד.

השופטת עדי חן ברק

א. מבוא וגזר דינו של בית המשפט קמא:

1. המערערת הורשעה, לאחר שמיעת ראיות, בעבירות של החזקת בעלי חיים מבלי לספק להם את צרכי מחייתם, לדאוג לבריאותם ולמנוע התעללות בהם- סעיף 1א2(א) לחוק צער בעלי חיים; החזקת בעלי חיים במתחם מלוכלך בהפרשות גוף ובפסולת- תקנה 3(א)(5) ותקנה 39(א) לתקנות צער בעלי חיים(הגנה על בעלי חיים) (החזקה שלא לצרכים חקלאיים), תשס"ט-2009 (להלן: "התקנות"); החזקת בעלי חיים במתחם שיש בו כדי לגרום נזק ממשי לבעל החיים הנמצא בתוכו, לגופו או לבריאותו- תקנה 3(א)(4) יחד עם תקנה 39(א) לתקנות; אי מתן טיפול לבעל חיים חולה או סובל- בניגוד לתקנה 7(א) ותקנה 39 לתקנות.

יובהר כי סעיף 17(ו) לחוק צער בעלי חיים קובע כי במידה ואדם הורשע בעבירה לפי סעיף 2 לחוק (כפי שהורשעה המערערת), ומצא בית המשפט כי נוכח אופי העבירה ונסיבותיה הדבר נחוץ להגנה על בעלי החיים, רשאי בית המשפט, נוסף על כל עונש שיטיל, לצוות כי אותו אדם יוגבל מלהחזיק בעלי חיים, לתקופה שיקבע.

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלוגית נ' ישראל

- 1 במקרה דנן עתרה המשיבה לצו הגבלה גורף שימנע מהמערערת להחזיק כלבים, ואולם בית
- 2 המשפט קבע כי צו ההגבלה יינתן ביחס ל - 2 כלבים, כך שהמערערת תהיה רשאית להחזיק
- 3 בכלב אחד בלבד, וכי תוקף הצו יהיה למשך 3 שנים ולא 5 שנים כפי שעתרה המשיבה.
- 4
- 5 2. בתקופה שקדמה ליום 16/4/18, החזיקה המערערת 5 כלבים בדירתה, שנטען כי היא מוזנחת,
- 6 רצפתה וקירותיה מזוהמים בצואה ובשתן של כלבים.
- 7 ביום 15/3/18 אחד מהכלבים קפץ/נפל מחלון הדירה שהיה פתוח, ונפצע קשה, אולם
- 8 המערערת לא יכולה הייתה להעניק לו את הטיפול הרפואי הנדרש, זאת בשל חסרון כיס, ולכן
- 9 נאלץ הוטרינר המחוזי, אליו פנו שכני המערערת, להמיתו המתת חסד.
- 10 שבוע לאחר מכן (ביום 22/3/18) מת בדירת המערערת כלב נוסף, זאת אחרי לילה של פרכוסים
- 11 קשים מהם סבל, במהלכו נטען כי המערערת לא פנתה לוטרנר שיעניק לו טיפול רפואי, זאת
- 12 בשל חסרון כיס, ורק לאחר שמת פנתה לוטרנר העירוני, ובקשה סיוע בהוצאת הגופה.
- 13 3. בית המשפט קמא קבע כי יש להביא בחשבון את העובדה כי המערערת לא הורשעה בעבירות
- 14 של התאכזרות או התעללות בבעלי חיים, כי לא היה בכוונתה להזיק או להרע לכלבים, וכי
- 15 אי הענקת הטיפול הרפואי לכלבים נבעה מחסרון כיס של המערערת. יחד עם זאת, נקבע בגזר
- 16 הדין כי מותם בייסורים של שניים מהכלבים, עקב העדר קבלת טיפול רפואי הכרחי, מהווה
- 17 נסיבה לחומרה.
- 18 בית המשפט קמא קבע כי מתחם הענישה נע בין מאסר על תנאי לבין מספר חודשי מאסר
- 19 בפועל, לצד עונשים נלווים.
- 20 בשל נסיבותיה האישיות של המערערת, לרבות מצבה הנפשי ומצבה הכלכלי, נמנע בית
- 21 המשפט קמא מלהטיל על המערערת רכיב כספי.
- 22 בית המשפט קמא היה ער לכך כי בקשת המאשימה להטיל על המערערת צו הגבלה לפי סעיף
- 23 17 (ו) לחוק צער בעלי חיים הינה בקשה חריגה, וציין כי מתוך המקרים שהציגה המשיבה, רק
- 24 במקרה אחד (ת"פ (ב"ש) 35050-10-17) נעתר בית המשפט לבקשה מסוג זה, וכי אף במקרה
- 25 זה הוגבלה כמות בעלי החיים שהותר לנאשמת להחזיק, ולא נאסר עליה באופן גורף להחזיק
- 26 בעלי חיים.
- 27 בית המשפט קמא הפנה לדו"ח ביקור בדירת המערערת מיום 1.7.20 (דו"ח שנערך ע"י
- 28 הוטרינר העירוני) ממנו עולה כי מצבם של 3 כלבים שנותרו בדירה "נראה תקין", אולם
- 29 הדירה נראית מוזנחת ומלוכלכת ויש בה ריח חריף של שתן. עוד צוין בדו"ח כי השכנים
- 30 מתלוננים על הריח בקומת המגורים, וכי הכלבים ככל הנראה לא יוצאים לטיול מאחר וקשה
- 31 למערערת להתנהל עימם מחוץ לדירתה, והם עושים את צרכיהם בדירה.
- 32 כן הפנה בית המשפט לדו"ח ממנו עולה כי המערערת מוכרת כ"אגרנית כלבים" וכי במהלך 5
- 33 השנים האחרונות הוצאו מחזקתה כ-19 כלבים על ידי העירייה ומשרד החקלאות.
- 34 ההמלצה בדו"ח הייתה להוציא הכלבים מחזקתה של המערערת.

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלוגית נ' ישראל

- 1 בית המשפט קמא קבע כי עיון בתמונות שצורפו לדו"ח מעלה כי דירתה של המערערת אכן
2 מוזנחת ומלוכלכת, אולם השוואת תמונות אלה לתמונות קודמות מגלה כי קיים שיפור
3 במצבה של הדירה לעומת המועדים הרלוונטיים לכתב האישום.
- 4 כן הצביע בית המשפט קמא על העובדה כי מצבם של הכלבים תקין, הם מחוסנים ומקבלים
5 מזון ושתייה. כן צוין כי מהתמונות שצורפו לדוח אין סימנים לצואה או שתן, ומכאן הסיק
6 בית המשפט כי המערערת הבינה את החובות המוטלות עליה, וכי חל שיפור בתנאי החזקת
7 הכלבים.
- 8 בשים לב לכל האמור לעיל נקבע כי לצורך שמירה על איזון בין האינטרס הציבורי לבין
9 האינטרס הפרטי של המערערת, יש להיעתר לבקשתה של המשיבה באופן חלקי ולהגביל את
10 המערערת כך שתוכל להחזיק בכלב אחד בלבד. עוד נקבע כי תוקף הצו הינו ל- 3 שנים, וככל
11 שיהיו שינויים בתנאי ההחזקה או במקום מגוריה של המערערת, הממונה על החוק תהא
12 רשאית לשוב ולבחון את הצו בהתאם לתנאי ההחזקה.
- 13 כן גזר בית המשפט קמא על המערערת מאסר על תנאי לתקופה של חודשיים למשך שלוש
14 שנים והתנאי הוא שהמערערת לא תעבור עבירה על חוק צער בעלי חיים או על התקנות
15 שהותקנו מכוחו.
- 16 4. יצוין כי עד למתן ההכרעה בערעור הסכימה המשיבה כי שני הכלבים שנלקחו מדירה
17 המערערת לא יימסרו לאימוץ, ובהחלטתנו מיום 30/8/20 נקבע כי עד מתן פסק הדין תהיה
18 המערערת רשאית לבקר הכלבים מידי שבוע.
- 19 בדיון נוסף שהתקיים ביום 15/10/20 אף הורחבה אפשרות הביקור ללא מגבלה.
- 20 5. עוד הורינו בהחלטה מיום 27/8/20 כי יערכו בדירת המערערת שני ביקורים נוספים על ידי
21 השירות הווטרינרי, זאת על מנת לתת הערכה עדכנית בדבר מצב הדירה, ובדבר מצב הכלב
22 שנותר בחזקת המערערת.
- 23 כן נתבקש תסקיר שירות המבחן אשר יתייחס למצבה של המערערת, ובכלל זה יכולתה לגדל
24 כלבים, תוך מתן מענה למכלול צרכיהם.
- 25 6. ביום 5/10/20 הוגש דו"ח וטרינרי מסכם שנכתב ע"י ד"ר קליגלר - מנהל השירות הווטרינרי
26 בעיריית עכו, ד"ר שרה וייל - וטרינרית ממשלתית מחוזית, וד"ר איילת שמואלי - וטרינרית
27 מאגף רווחת בע"ח בשירותים הווטרינרים, ממנו עולים הדברים הבאים:
- 28 מעברה של המערערת ידועה תופעת אגרנות כלבים, כאשר במהלך השנים 2014, 2016, 2018,
29 2019 הוצאו מחזקתה כלבים, שלא הוחזרו לה בגין החזקתם ללא ביצוע חיסון ובתנאים
30 קשים (בשנת 2019 אף נלקחו ממנה בהסכמה 4 כלבים).
- 31 מהביקורים הנוספים שנערכו בדירת המערערת (בשני מועדים שונים) עלה כי מצב הדירה טוב
32 יותר - "לא נראו שלוליות שתן וצואה על הרצפה. עדיין קיים ריח לא נעים ולכלוך ועזובה
33 בכל הדירה". עוד נכתב כי המערערת הודתה כי קל לה יותר עכשיו שיש כלב אחד שאז היא
34 יכולה לטייל אותו, מה שלא יכלה כשהיו שלושה כלבים. כן תועד כי בדירה מפוזרים 6 כלי
35 אוכל, כמות עצומה עבור כלב אחד.

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלוגית נ' ישראל

עוד נכתב כי המערערת אמרה שלא לוקחת הכלבים לרופא כי הם בריאים, מזה למדו כותבי הדו"ח כי היא לא דואגת לחיסונים, טיפול נגד תולעים, טפילים.

בסיכום הדו"ח נכתב כי המערערת מגדלת הכלבים בתנאי אחזקה קשים, כי יש לה קושי בטיפול בכלבים, וקושי להשתלט על הכלבים, להוציא את הכלבים לטיולים יומיים, לנקות הדירה ולשמר בה תנאים סביבתיים המתאימים לגידול כלבים: "נראה כי א..... מתקשה לדאוג ולספק את הצרכים הנדרשים לצורך טיפול הולם בבעלי חיים ואינה מבינה את החשיבות של האחריות המוטלת עליה כמחזיקה.....".

כותבי הדו"ח כן התרשמו כי המערערת קשורה לכלביה, אולם היא מתקשה לטפל בהם ולהבין צרכיהם הבסיסיים, כמו גם האחריות והחובות המוטלים עליה.

7. בנוסף הוגש, לבקשתנו, תסקיר שירות המבחן ממנו עלו הדברים הבאים:

מדובר במערערת בת 47, רווקה, מתגוררת בדירת עמידר, המתמודדת עם בעיה נפשית ובעיות מורכבות כמפורט בתסקיר, ומתקיימת מקצבת נכות מהמוסד לביטוח לאומי.

קיים פער בין האופן בו היא תופסת את עצמה כמי שמסוגלת לדאוג לביתה, לנקות ולטפל אותו כמו גם לבעלי החיים, לבין מצבו הנוכחי של הבית. כיום מודעת יותר לצורך לטפל ולדאוג לצרכיהם הפיזיים של הכלבים והמערערת הביעה כמיהה עזה לשוב ולטפל בכלבים להתרשמות שירות המבחן מדובר במשאלה פנימית של המערערת לתיקון החוויה הכואבת של העדר מסוגלות הורית לטפל בילדיה שנלקחו ממנה.

עוד נכתב כי אין לשירות המבחן כלים להעריך מסוגלות המערערת לגידול הכלבים ודאגה לרווחתם הפיזית ומתן מענה לצרכיהם, ולכן אין בדו"ח המלצה בנושא.

8. ביום 20/10/20 התקבל גם דו"ח סוציאלי מהמחלקה לשירותים חברתיים בעכו.

מדו"ח זה עולה כי המערערת מוכרת למחלקת הרווחה בעיר, ואולם במהלך השנים לא נרשמה הצלחה כלשהי בגיוסה לשיתוף פעולה איתם, והם לא הצליחו לסייע לה לערוך שינוי בחייה.

בשנת 2017 היו בקשר עם המערערת בגין אירוע שפורט בדו"ח.

בשנת 2018 נעשתה פניה נוספת למחלקה בבקשה לסייע למערערת בעקבות מצב תברואתי מחפיר בדירה, שם החזיקה באותה תקופה ב-14 כלבים שבצעו צרכיהם בדירה ולא יצאו כלל מהדירה. נעשתה כניסה לדירה יחד עם המחלקה הוטרינרית, הכלבים הועברו לכלביה. כמה ימים לאחר מכן רובם הגדול מת ממחלות שונות.

עוד עולה מהדו"ח כי כיום אין למערערת קשר כלשהו עם המחלקה.

ב. טענות הצדדים:

המערערת:

9. ההגבלה להחזקת כלב אחד מתוך שלושה, פוגעת באופן קשה בזכויות המערערת, והיא מנוגדת לאמור בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, בזכות הקניין ובזכות הפרטיות וצנעת הפרט.

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלוגית נ' ישראל

- 1 המערערת רשאית להחליט כרצונה כיצד לנהל את חייה בתוך דירתה, והפגיעה הנ"ל נעשתה
- 2 שלא לתכלית ראויה ולא באופן מידתי.
- 3 10. כאמור בדו"ח הביקור מיום 1/7/20 - מצבם הפיסי של הכלבים תקין, הם מחוסנים ויש להם
- 4 מזון ומים. גם ביהמ"ש קמא התרשם בהשוואת התמונות מהדו"ח הראשון לדו"ח האחרון
- 5 כי ניכר שיפור במצב הדירה, כך שהמערערת הבינה את החובות המוטלות עליה כמי שמגדלת
- 6 כלבים, ומכאן שלא היה מקום למתן צו הגבלה. גם מהדו"ח העדכני שהוגש עולה שחל שיפור
- 7 במצב הדירה מבחינת ניקיונה והעדר שתן וצוואת כלבים.
- 8 11. מדובר בשלושה כלבי רחוב שהיו מעומדים להמתה או לשהייה במכלאה צפופה אלמלא עברו
- 9 למשמורת המערערת, כאשר אחד מהכלבים אף עבר התעללות קשה והועבר למערערת
- 10 באמצעות עמותה, ומכאן ששפר גורלם בכך שהיא מחזיקה בהם.
- 11 12. ביהמ"ש קמא קבע בגזר דינו כי מתן צו הגבלה הוא צו שניתן במקרים חריגים ביותר, ולא זה
- 12 המקרה להיעתר לצו כזה, שכן לא הוכחה התעללות קשה בבעלי חיים, וגם כאשר הצו ניתן
- 13 כמו למשל בת"פ 17-10-35050 הוגבלה הנאשמת להחזיק 12 בעלי חיים מתוך 21.
- 14 במקרה דנן העבירות היו הרבה פחות חמורות מאלה שנדונו במקרים אחרים שבהם בכלל לא
- 15 עתרה המשיבה למתן צו הגבלה, ועל כן מדובר באכיפה בררנית, פוגענית ושרירותית כלפי
- 16 המערערת.
- 17 13. הכלבים קשורים מאוד למערערת (החולה, כאמור, במחלת נפש, והטיפול בכלבים משפר
- 18 מצבה הרגשי). שהיית הכלבים בדירת המערערת עדיפה בהרבה על פני שהייתם במכלאה, שם
- 19 הם מוחזקים כיום אף ללא הוצאתם לטיולים.
- 20 14. בדיון האחרון הוצגו מסמכים רפואיים המלמדים על כך שהמערערת כן מטפלת בכלבים, וכן
- 21 לוקחת אותם לוטרינר כשהם זקוקים לכך.

המשיבה:

- 25 15. אין מקום להתערבות ערכאת הערעור, שכן פסק הדין אינו מעלה חוסר סבירות קיצוני.
- 26 בית משפט קמא איזן בין האינטרס הציבורי לבין האינטרס של המערערת, והפגיעה באינטרס
- 27 המערערת הינה מידתית ולתכלית ראויה-שמירה על בריאות ורווחת בעלי החיים.
- 28 16. המערערת לא הגישה מטעמה חוות דעת מקצועית הסותרת את עמדתם של הגורמים
- 29 המקצועיים מטעם המשיבה לפיה המערערת אינה מספקת לכלבים תנאים הולמים.
- 30 17. תוצאת העבירות אותן ביצעה המערערת הינה חמורה, שכן שני כלבים שהיו בחזקתה מתו
- 31 עקב אי מתן טיפולי רפואי הכרחי.
- 32 18. המשיבה בחרה מלכתחילה לנהוג בזהירות ולהאשים את המערערת בעבירות שאינן עבירות
- 33 של עינוי והתעללות בבעלי חיים, מאחר שעפ"י מדיניות היועץ המשפטי לממשלה בעבירות
- 34 מסוג זה יש לעתור לעונש מאסר בפועל. המשיבה העדיפה לדרוש ענישה צופת פני עתיד, בדגש
- 35 על מתן צו לפי סעיף 7(ו) לחוק צער בעלי חיים.
- 36 העונש שנגזר על המערערת הינו מקל, שכן לא נגזר עליה עונש צופה פני עבר.

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלוגית נ' ישראל

באשר לצו ההגבלה שנגזר, הרי שלא התקבלה עמדת המשיבה במלואה, שעתרה לכך שהצו יינתן ביחס לכל הכלבים, וכן שיעמוד בתוקפו 5 שנים, אלא נקבע כי הצו יעמוד בתוקפו 3 שנים בלבד, וכן הותיר בית המשפט כלב אחד בחזקת המערערת.

19. קיים הבדל גדול בין החזקת כלב אחד לבין החזקת שלושה כלבים, הן מבחינת היכולת הכלכלית לספק את צרכיהם, והן מבחינת היקף הטיפול בהם. הדוחות שהוגשו כמו גם שני האירועים שהתרחשו – מושא כתב האישום, מלמדים כי המערערת אינה מסוגלת לטפל בשלושה כלבים.

ג. דיון והכרעה:

בפתח הדברים אומר כי לאחר עיון במלוא החומר שהוצג בפנינו, ולאחר שקילת כל טענות הצדדים, שמיעת המערערת, והוטריונרים המעורבים, אני סבורה כי עם כל ההבנה לרצונה ולבקשתה של המערערת לקבל בחזרה את שני כלביה, דין הערעור להידחות, ואין מקום להתערב באיזון הראוי והנדרש שעשה בית המשפט קמא, בנסיבות תיק זה, בכך שאפשר למערערת לגדל כלב אחד, וכן העמיד את צו ההגבלה לתקופה של 3 שנים בלבד תחת 5, כאשר אף אפשר למערערת לעתור לקיצור התקופה, ככל שיחול שינוי בנסיבות ובתנאים.

להלן נימוקי:

20. הנושא של זכויות בעלי חיים במשפט עובר שינויים מרחיקי לכת בשנים האחרונות. אם בעבר ראה המשפט את בעלי החיים כסוג של חפץ או קניין (כהגדרתו בפקודת הנזיקין: ראה הגדרת מטלטלין: "דומם או חיה", כמו גם בסעיף 34 לחוק העונשין שמגדיר נכס כחי או דומם היכול לשמש נושא לבעלות), שרק ראוי שלא לצערם, הרי שהיום ברורה החובה להגן על בעלי החיים, ולא רק על מנת שלא לצערם, ולא רק מתוך תפיסה המשקפת חמלה.

21. בקצה האחד של הקשת העוסקת בזכויות בעלי החיים קיימת הגישה הגורסת כי האדם הוא אדון העולם, וככזה נתונה בידו הזכות להכפיף את בעלי החיים לרצונותיו ולהשתמש בהם למימוש רצונותיו וצרכיו, ואולם גישה זו עברה מזמן מהעולם בעיקר בזכות ההתפתחות המדעית הנוגעת לידע שיש היום ביחס למערכות גופם ונפשם של בעלי החיים (ראה בעניין זה הספרים המאלפים: חוכמת בעלי החיים, מה חושבים ומרגישים בעלי החיים, ורגיניה מורל, הוצאת מטר 2018, כשפילים בוכים – חיי הרגש של בעלי החיים, ג'פרי מאסון וסוזן מקארתי, הוצאת עם עובד 1996).

בקצה השני של הקשת מצויים אלו הגורסים כי לבעלי החיים זכויות עצמאיות וערך מוסרי אינהרנטי, כך שאין מקום לפגוע בזכויות אלה, וכל שימוש בבעלי החיים כאמצעי לקידום רווחת האדם מוטל בספק מהבחינה המוסרית.

בין שתי הקצוות קיימות עמדות ביניים רבות, שהמשותף להן הוא ההכרה החשובה באינטרס ההגנה על בעלי החיים, ובאפשרות שאינטרס זה ייסוג במקרים מסוימים מפני צרכי האדם.

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלונית נ' ישראל

- גישות אלו מנסות למצוא נקודת איזון ראויה בין האינטרסים המתנגשים כאשר המחלוקת היא במציאת מיקומה של אותה נקודת האיזון. מה שברור הוא שעל פי השקפת הביניים חובה על האדם לדאוג לרווחת בעלי החיים (welfare).
22. בעמ"ת 43536/4/13 התייחס כבוד השופט פיש לגישות השונות והביע עמדתו בדבר מתן זכויות משפטיות עצמאיות ברמה מסוימת לבעלי החיים כדלקמן:
- "דעתי היא כי ראוי שהמשפט יתקדם מתפיסות המשקפות חמלה בלבד כלפי בעלי חיים לתפיסות שתכרנה בכך שלבעלי חיים זכויות משפטיות עצמאיות ברמה מסוימת. המשמעות המשפטית של מעבר כאמור תהיה בכך שחובותיהם של בני אדם כלפי בעלי חיים לא ימדדו מכוח הפגנת חמלה המתחייבת ממעמד של אדנות כלפיהם, אלא על פי קריטריונים הנובעים ממעמד של אפטרופסות (stewardship) כלפיהם (ראו: C. Stone, "Should Trees Have Standing? Towards Legal Rights for Natural Objects" 45 S. Cal. L. Rev. 450 (1972)).**
- ההכרה בזכויות משפטיות עצמאיות לחיות מוצדקת מסיבות מדעיות ותועלתניות כאחד.... מהבחינה המדעית, הראיה כי המין האנושי עליון על פני מינים אחרים הופרכה כבר לפני יותר ממאה וחמישים שנה על ידי צ'רלס דרווין....סיבה נוספת – וייתכן מרכזית מבחינת בני האדם - לאימוץ הכרה בזכויות משפטיות עצמאיות לבעלי חיים, נעוצה בכך שהתפיסות האחרות לא הצליחו למנוע גרימת נזקים כבדים ביותר למגוון המינים והאיזון האקולוגי, הדרושים, בין היתר, להמשך קיום האנושות, או לכל הפחות לקיום חברה אנושית בה בני אדם זוכים לחיי חופש...."
- אין לי אלא להצטרף לדבריו, ואוסיף ואומר כי דומה שבמתן זכויות משפטיות עצמאיות לבעלי חיים ניתן יהיה לחזק את ההגנה הכללית כחשובה עליהם, בעוד שהעדר זכויות משפטיות ומתן הגנה לבעלי החיים המבוססת על חמלה בלבד, לא תהווה הגנה חזקה דיה.
23. על כן אין בידי לקבל טענות המערערות לפיהן ההגבלה להחזקת כלב אחד מתוך שלושה, מנוגדת לאמור בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, מנוגדת לזכות הקניין וזכות הפרטיות נוכח טענתה כי היא רשאית להחליט כרצונה כיצד לנהל את חייה בתוך דירתה.
- ברור כי ככל שהמגבלה להחזקת כלב אחד מבוססת על ראיות כי הדבר הכרחי לטובת הכלבים ומתוך ראיית צרכיהם, והגנה על זכויותיהם, אזי, יש לקבלה.
- הזכות להחזיק בעלי חיים מכוח הזכות לקניין (גם אם נלך לשיטה הגורסת כי יש לראות בבעלי החיים כקניין, ודעתי שונה), הרי שזכות זו כפופה לחובות החוקיות והערכיות הנובעות מחוק צער בעלי חיים.
24. מחומר הראיות שהונח בפני בית המשפט קמא ובפנינו עולה התמונה הבאה:
- המערערות סובלת ממחלה נפשית בגינה היא מוכרת על ידי המוסד לביטוח לאומי כנכה בשיעור של 100%. בנוסף סובלת המערערות מבעיות רפואיות משמעותיות נוספות שמקשות על התפקוד היומיומי שלה בפרט בא הדבר לידי ביטוי, בהקשר תיק זה, בכל הנוגע להוצאת הכלבים לטיולים, שכן המערערות מתגוררת בדירה שנמצאת בקומה רביעית, ללא מעלית (דיור ציבורי של עמידר), וקיים קושי בהורדת הכלבים לטיולים בחוץ.

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלוגית נ' ישראל

1 המעוררת אישרה בפנינו כי לא ניתן לטייל עם הכלבים יחד, שכן הם אינם מסתדרים אחד
2 עם השני, כך שיש צורך לקחת כל אחד בנפרד.
3 בבית המשפט קמא העידה המעוררת כי היא נוהגת לטייל עם כל אחד מכלביה בנפרד 3 פעמים
4 ביום – משמעות הדבר לרדת 9 פעמים ביום, ברם בית המשפט קמא לא קבל עדות זו וקבע
5 כי:
6 **"על רקע מצבה של הדירה, קשה לקבל את העדות. הדעה נותנת שלו אכן כך היה, הכלבים**
7 **לא היו עושים את צרכיהם בדירה.... מהתמונות עולה כי אין מדובר בהזנחה של שעות, כי**
8 **אם בהזנחה של ימים, שלא לומר שבועות או חודשים. יתרה מזאת, מעדותה של הנאשמת**
9 **עצמה עולה כי כשהיא עסוקה, היא אינה מתפנה להוציא את הכלבים לטיול..."** – עמ' 22
10 שר' 22 לפרוט' מיום 23/6/20.
11 אין מקום להתערב בקביעתו העובדתית של בית המשפט קמא שבהחלט מסתברת מחומר
12 הראיות שאף הוצג בפנינו, ואף שבפנינו אישרה המעוררת, בניגוד לעדותה בבית המשפט
13 קמא, כי מדובר על פעמיים ביום לכל כלב, הרי שבשים לב לחומר הראיות שתואר לעיל – אין
14 לקבל גם עדות זו.
15 25. באשר לשני האירועים בגינם הוגש כתב האישום אומר כי מדובר באירועים קשים וכואבים
16 מאוד: סבל קשה שעברו שני כלבים עד מותם, ושסביר היה לקבוע, כפי שקבע בית המשפט
17 קמא, כי ניתן היה לחסוך מהם סבל זה לו היו מקבלים טיפול רפואי מתאים במועד.
18 אין לי ספק קל שבקלים כי המעוררת עשתה מאמצים לתת לכלבים הטיפול הראוי, ורק
19 מחמת מצוקה כלכלית קשה וחוסר יכולת לשלם לוטרנר, לא עלה בידה לסייע לאותם כלבים
20 אומללים, ברם אירועים אלו עלולים לחזור על עצמם, וכששמים לנגד עינינו טובת הכלבים
21 וכחלק מזה – הצורך לספק להם שירותי בריאות במקרה הצורך, יש מקום להגביל שקבע בית
22 המשפט קמא ביחס למספר הכלבים בהם תוכל המעוררת להחזיק – דבר שבהחלט יגדיל
23 האפשרות לעמידה בהיבט הכלכלי של גידול כלב, ובכלל זה, סיפוק מכלול צרכיו כולל צרכיו
24 הרפואיים במידת הצורך, ואחזור בהקשר זה על קביעתו העובדתית של בית המשפט קמא,
25 שאין מקום להתערב בה:
26 **"כשאין לה כסף, היא אינה מעניקה להם את הטיפול הדרוש. הנאשמת אישרה שלא יכולה**
27 **היתה לשלם עבור טיפול בכלב שקפץ מהחלון ולכן נאלצו להמיתו המתת חסד. עוד אשרה**
28 **הנאשמת כי לא היה לה כסף לשלם עבור טיפול בכלבה שפרכסה ובנסיבות אלה, לאחר לילה**
29 **של פרכוסים, הכלבה מתה"** – עמ' 22 שר' 29 לפרוט' מיום 23/6/20.
30 אוסיף כי מהחומר הרפואי שהוצג בפנינו בדיון האחרון עולה כי לגבי הכלבה שפרכסה, אזי,
31 יום טרם מותה הגיעה המעוררת לוטרנר, ללא הכלבה, ונאמר לה שאי אפשר לתת טיפול
32 תרופתי מבלי לראות הכלבה, ברם המעוררת לא חזרה עם הכלבה, וזו נפטרה אחרי לילה
33 קשה של יסורים בגין פרכוסים.
34 26. אוסיף ואומר כי אין די לספק לכלבים מזון. קיימים צרכים נוספים שנקבעו על ידי המחוקק
35 כצרכים בסיסיים שנדרש לעמוד בהם בגידול כלב: החל במתן טיפול רפואי דחוף ומניעת סבל
36 מיותר וכלה באספקת תנאים וגירויים מנטליים הדרושים לכלבים, כגון טיולים ומתן תנאים

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלוגית נ' ישראל

סביבתיים הולמים, ואכן דומה כי קיים פער גדול בין תפיסת המערערת את יכולתה לטפל בשלושה כלבים לבין המציאות בשטח - דבר שהוביל לשני המקרים המצערים מאוד בהם מתו ביסורים קשים שניים מחמשת כלביה של המערערת.

27. אין בליבי ספק קל שבקלים, שהמערערת אוהבת את כלביה אהבה גדולה, ותעיד על כך התנהלותה ממתן החלטתו לאפשר לה לבקר הכלבים פעם בשבוע בכלביה בה הם מוחזקים (כאשר אף הוברר כי היא מקפידה לבקר אותם בתדירות גבוהה - הרבה יותר מפעם בשבוע), יחד עם זאת מתקשה המערערת בגידול 3 כלבים הן ביחס להוצאתם לטיולים (בתנאים הנוכחים של מגורים בדירה בקומה גבוהה, ובשים לב למצבה הרפואי), והן ביחס לאפשרות הכלכלית לספק להם שירותי רפואה במידת הצורך, כפי שקרה בשני מקרים שונים בשנת 2018.

ודוק-לא נעלם מעיני האמור במסמכים הרפואיים שהוצגו לעיונו בדיון האחרון (מסמכים שלא עמדו בפני בית המשפט קמא, המלמדים כי המערערת אכן פונה מפעם לפעם לווטרינר, ואולם בשני המקרים שאירעו בשנת 2018, אין מחלוקת כי בשל חסרון כיס לא נעשתה פניה אפקטיבית לקבלת טיפול, והדבר הוביל לפטירת בעלי החיים בייסורים קשים.

ודוק - גם בנושא זה קיים הבדל גדול בין גידול כלב אחד לשלושה.

28. באשר לטענת ב"כ המערערת לפיה בתיקים אחרים בהם הוגש כתב אישום בגין עבירות חמורות בהרבה של התעללות בבעלי חיים כלל לא נתבקש צו הגבלה, ובכל הנוגע לטענתה לפיה במקרים הבודדים בהם ניתן צו ההגבלה דובר במקרים חמורים בהרבה, אומר כי אכן מבדיקה רחבה של הפסיקה עולה שעד כה נעשה שימוש מצומצם מאוד בצו ההגבלה ברם יש לזכור כי מדובר בתיקון חדש (האפשרות לתת צו הגבלה כאמור בסעיף 17 לחוק צער בעלי חיים הוספה לחוק רק במסגרת תיקון 10 לחוק צער בעלי חיים שאושר ביום 23/12/15).

בכל פסקי הדין אליהם הפנתה ב"כ המערערת בסעיף 10 להודעת הערעור הוגשו כתבי האישום טרם התיקון. בשני תיקים נתנו פסקי דין בסמוך לאחר התיקון, כאשר בתיק אחד אף ניתן פסק הדין לפני התיקון.

בפסק דין נוסף אליו הפנתה ב"כ המערערת בטיעון בפנינו (ת"פ 35050/10/17 מדינת ישראל נ' רוזיטסקי ניתן ביום 28/10/18), נעשה שימוש בצו ההגבלה במקום בו החזיקה נאשמת 18 חתולים ו-3 כלבים בדירה ששמשה כמחסה לחיות, ובהתאם להסדר טיעון מוסכם שהתקבל על ידי בית המשפט ניתן צו הגבלה כך שתוכל להחזיק עד 10 חתולים ו-2 כלבים למשך 5 שנים. האיזון שעשה בית המשפט קמא בתיק דנן לפיו הותר למערערת להמשיך ולהחזיק בכלב אחד מתוך 3 כאשר צו ההגבלה ניתן לתקופה קצרה בהרבה: שלוש שנים ולא לחמש, אינו שונה באופן מהותי מצו ההגבלה שניתן בתיק רוזיטסקי, מה גם שבמקרה רוזיטסקי דובר על הזנחה רפואית (2 כלבים ו-2 חתולים הסובלים מבעיות עור ועיניים קשות שלא סופק להם טיפול רפואי מתאים), בעוד שבמקרה דנן הובילה ההזנחה הרפואית לפטירת שני כלבים בייסורים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלוגית נ' ישראל

29. באשר לטענה כי הכלבים שהוצאו מחזקת המערערת בגין צו ההגבלה הם כלבי רחוב שהיו מעומדים להמתה או לשהייה במכלאה צפופה אלמלא עברו למשמורת המערערת, אומר כי הדבר לא הוכח. מחקירת המערערת שהוגשה בבית המשפט קמא (מוצג ת/4) עולה כי לא מדובר בכלבים שאומצו על ידי מעמותה מסודרת או ממכלאה אלא האחת נתנה לה על ידי משהי מקרית אתא שאף בקשה לקבל הכלבה בחזרה, ואילו את השנייה אמצה דרך הפייסבוק.

29. לסיכום כל האמור לעיל לא נפלה כל שגגה בגזר דינו של בית המשפט קמא, ובהתחשב בנסיבות שהוכחו, ראוי היה לתת צו הגבלה כפי שניתן, ואין מקום להתערב בגזר הדין.

מילה למערערת – ברור לי כי צו ההגבלה כואב וקשה למערערת, שאוהבת כלביה מאוד, ורואה בהם בני משפחתה הקרובים ביותר, יחד עם זאת הדבר יאפשר לה להתמקד בטיפול הדרוש לכלב שנשאר בחזקתה (שלג), ובטוחה אני כי היא תטפל בו במסירות רבה, ובכלל זה, תדאג לגירויים ולצרכים הנדרשים לו (מעבר להאכלתו), כמו גם למתן טיפול רפואי הולם במידת הצורך. כן תוכל המערערת לעתור, בשינוי נסיבות (כגון שינוי מקום המגורים), לממונה כפי שקבע בית המשפט קמא, בבקשה לשנות הצו.

עוד מצאתי לנכון לפנות לעמידר ולמחלקת שירותי הרווחה בעיריית עכו בבקשה לבחון אפשרות לסייע למערערת לקבל דירה אחרת בקומת קרקע, שתתאים לצרכיה הרפואיים, ותאפשר לה לגדל הכלב שנשאר בחזקתה בתנאים שיקלו עליה.

כן מבוקש ממחלקת הרווחה לבחון אפשרות לחדש הקשר עם המערערת, לבחון עבודה קבלת סל שיקום שדומה כי נכון לעכשיו אינה מקבלת כלל, וכן לבחון דרכים נוספות לעזור לה בתלאות החיים, שבין היתר, גם יקלו עליה בגידול כלבים שיש להם משמעות רבה גם בהטבת מצבה הנפשי.

ואחרית דבר - בשים לב לדברי הוטרנר העירוני בדיון מיום 15/10/20 ועל רקע נתונים העולים מדו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת – נתונים על המתת כלבים מישראל מיום 8/11/15, יש לטעמי מקום להורות למשיבה להגיש לתיק בית המשפט עד ליום 30/1/21 דו"ח המבהיר האם הכלבים אומצו, וככל שלא יאומצו עד אותו מועד, יהיה מקום לבטל צו ההגבלה, ולהורות על השבתם למערערת, שכן בחלופה בין המתתם או הותרתם במכלאה סגורים בכלוב כל שעות היום, ללא יד מלטפת והוצאה לטיול (ולו פעם ביום כפי שהוברר לגבי תנאי החזקתם כעת), עדיפים תנאי הגידול בבית המערערת על אף הקביעה שיש להותיר צו ההגבלה על כנו.

ע. חן-ברק, שופטת

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלוגית נ' ישראל

הנשיא, רון שפירא [אב"ד]:

1. אני מסכים עם חברתי השופטת חן ברק ואבקש להוסיף מספר הערות.
2. תיק זה משלב בתוכו את צרכי הטיפול וההזנחה החברתית של כל המעורבים. המאשימה, מדינת ישראל, מתמקדת בכתב האישום ובהליך הפלילי שבפנינו בסוגיית הטיפול בכלבים וברווחתם. למרבה הצער אותה מאשימה (הגם שבכובע אחר) זנחה, כך לכאורה מהנתונים שבפנינו, את חובתה לטיפול במערערת. מדובר במערערת שעל פניו זקוקה לסיוע וטיפול במגוון רחב של תחומים. החיים לא הטיבו עמה. היא סובלת מבעיות מורכבות כפי שפורטו בתסקירים, שאת תכנם לא נפרט מטעמי צנעת הפרט. הכלבים עברה הם התחליף למשפחה וחברה שאינם בנמצא. אין חולק כי היא אוהבת את הכלבים וקשורה אליהם. אין מדובר במקרה של הזנחה או התעללות מכוונת אלא בדלות נפשית וכלכלית שמובילה למציאות הקשה כעולה מבירור כל הנסיבות.
3. אין אלא להצר על כך שאותה מדינה הדואגת לצרכי בעלי החיים, וטוב שכך, אינה מוצאת את המשאבים והזמינות לטיפול טוב יותר באדם.
4. מעבר לאמור – הערעור שבפנינו הוגבל לסוגיית צו ההגבלה ועצם החזקת הכלבים. בהתאם לא נדונו בפנינו סוגיות נוספות המתעוררות בהליך פלילי מסוג זה. עם זאת לא ניתן שלא להעלות כהערה גם כעת סוגיות שראוי היה לשקול וזאת עוד בטרם הגשת כתב האישום, ובמהלך בירור האשם בבית משפט קמא:
- האם ההליך הפלילי הוא ההליך הנכון לטיפול במצוקה שהובאה בפני בית משפט קמא, מצוקת הכלבים ומצוקת המערערת. נזכיר כי לטיפול והאכיפה בנוגע לרובם המכריע של העבירות שיוחסו למערערת יש חלופה של הליכי אכיפה מנהליים בתקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי – צער בעלי חיים), תשע"א-2011 ביחד עם הוראות חוק העבירות המינהליות, תשמ"ו-1985. אמנם ברור מהנתונים שהוצגו בפנינו כי אין למערערת את היכולת הכלכלית לשלם קנס. עם זאת קיומן של התקנות מצביע על האפשרות העומדת בפני המאשימה להימנע מנקיטת הליכים פלילים ולבחון את האפשרות לפעול באמצעים מנהליים כדי להבטיח את הטיפול הנאות בכלבים.
- במהלך השנים פעל המחוקק כדי להביא להגשמת עקרון השיוריות בפלילים. כך, המחוקק פעל למען צמצום ההליכים הפליליים רק למקרים שהוכשרו לכך, מתוך הבנה שהדין הפלילי צריך לחול כמוצא אחרון, בנסיבות החשודות כמעשים פליליים. עקרון השיוריות בפלילים אינו מנחה את המחוקק לבדו, אלא גם את התובע, שעה שהוא בוחן אם נסיבות העניין מתאימות להעמדה לדין. לא ברור האם במקרה שבפנינו נשקלו כל השיקולים ונבחנו החלופות המנהליות והאם ההליך הפלילי הוא, בהכרח, המסלול הנכון והיחידי לטפל בהפרת הוראות החוק כפי שהתבררה. לא הובהר בפנינו, ועד כמה שעולה מעיון בתיק בית משפט

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלוגית נ' ישראל

קמא, גם לא בהליך הדיוני, אם שקלה המאשימה את כל אפשרויות האכיפה העומדות בפניה כחלופה להגשת כתב אישום וניהול הליך פלילי, על כל המשתמע מכך [ראו לעניין זה: רע"פ 8182/18 אליעזר מושיא נ' מדינת ישראל (18.2.2020)] במיוחד פסקאות 87 – 95 בפסק דינה של כב' השופטת דפנה ברק ארז. ראו עוד דברים שכתבתי במאמר: "מאכיפה פלילית לאכיפה מנהלית" פורסם ב"סניגור" חוב' 2005 עמ' 4 (2014) וכן בספר "מאכיפה פלילית לאכיפה מנהלית" (הוצ' נבו 2019) פרק ב' ופרק יח'. ראו לעניין זה גם את מאמרו של רענן גלעדי, "דוקטרינת הביקורת המנהלית בפלילים", ספר אליהו מצא (הוצאת נבו 2015) עמ' 529. יצוין כי סוגיית הביקורת המנהלית בפלילים נדונה לאחרונה ברע"פ 7052/18 מדינת ישראל נ' רפי רותם (5.5.2020). בעניינו של פסק דין זה הוגשה בקשה לדיון נוסף, דנ"פ 5327/20. טרם ניתנה החלטה].

5. כפועל יוצא מהאמור מתעוררת גם סוגיית הרשעתה של המערערת. גם אם נאמר כי במקרה זה לא ניתן היה להמיר את ההליך הפלילי בחלופת אכיפה מנהלית, עדיין מתעוררת השאלה האם זה המקרה בו היה מקום להרשיע את המערערת בעבירה ואם לא ניתן היה להסתפק בהימנעות מהרשעה בצד מתן סעדים שיבטיחו את הטיפול הנאות בכלבים. נעיר כי עצם העובדה שקיימת חלופה של אכיפה מנהלית מלמדת כי עיקרו של ההליך צריך להתמקד בהסדרת הבעיה ובטיפול הנכון למניעתה ולא דווקא בהרשעת מפר החוק [ראו לענין זה ג'ורגי פלטשר, מושגי יסוד במשפט הפלילי (אפרים הייליקסר ומרדכי קרמניצר עורכים, הוצאת לשכת עורכי הדין 2018) פרק 2, ענישה לעומת טיפול, עמ' 33 – 53, והערות לפרק 2 עמ' 53 – 62]. כאמור, לא ברור אם נשקלו כל האפשרויות לעניין זה.

6. סוגיות אלו לא הובאו בפנינו ומעבר להצגת השאלה, המתבקשת, לא נוכל לדון בהם. עם זאת מצאתי לנכון להעלות את התהיות, לעתיד לבוא.

7. מאחר ולב הערעור עוסק בגורלם של הכלבים שותף אני לדעת חברתי כי ככל שלא ימצא עבורם בית חם חלופי, ובהנחה שלא יישארו לנצח בכלביה, כי אז ראוי יהיה להחזירם אל המערערת, על כל המשתמע מכך. כאמור בפסק דינה של חברתי, לעניין זה יימסר לבית המשפט דיווח מפורט עד לא יאוחר מיום 30.1.21.

ר. שפירא, נשיא
[אב"ד]

בית המשפט המחוזי בחיפה

27 אוקטובר 2020

עפ"ג 20-08-23648 פלונית נ' ישראל

השופטת בטינה טאובר

אני מסכימה עם האמור בפסק דינה של חברתי, השופטת חן-ברק, והתוצאה אליה הגיעה, וכן עם הערותיו של הנשיא.

ב. טאובר, שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת חן-ברק.

הערעור נדחה. עם זאת אנו מורים למשיבה להגיש לתיק בית המשפט עד ליום 30/1/21 דו"ח המבהיר האם נמצא לכלבים בית חם חילופי והאם הם אומצו. ככל שלא יאומצו עד אותו מועד, נורה על השבתם למערערת.

בשלב זה רשאית המערערת להמשיך לבקר את הכלבים בכלביה.

בהסכמת ב"כ הצדדים נינתן פסק הדין בהעדרם. המזכירות תמציא עותק מפסק הדין לב"כ הצדדים. כפועל יוצא מבוטל הדיון שנקבע ליום 29.10.20.

ניתנה היום, ט' חשוון תשפ"א, 27 אוקטובר 2020, בהעדרם של הצדדים.

ע. חן-ברק, שופטת

ב. טאובר, שופטת

ר. שפירא, ס. נשיא
[אב"ד]